

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדין, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

עבודה זרה דף ט'

עִימוֹת

גליונות שבוע זה נתרמו על ידי ידידי היקר החפץ בעילום שמו הי"ו - לעילוי נשמת ראובן בן זכריה ורחל ע"ה

עשיו בוחר ברע. יש לו אפשרות למשול על דחפיו, אבל הוא חפץ לבחור בעוה"ז על פני עוה"ב.

איך בן אדם כמו עשיו מסוגל להיות רע כל כך? רק ע"י זיוף של הרע כטוב. לעשיו יש אג'נדה (מוח) מדוע יש להשמיד את ישראל. יש לו שנאה ליעקב, הלכה עשיו שונא ליעקב. לישמעאל אין שום דבר נגדנו באופן עקרוני, הוא פשוט פרא. זאת הסיבה שהיו תקופות זהב תחת ישמעאל, אם נזהרנו לא להרגיז אותם יותר מדי, הצלחנו איכשהו לא לעורר את ה"פרא".

בין עשיו ליעקב יש וויכוח לוגי, מחשבתי. רומי והנצרות ניהלו וויכוחים תיאולוגיים אינסופיים עם חכמי ישראל. ישמעאל והאיסלם מעולם לא טרחו לנהל וויכוחים כאלו, הם לא במאבק תיאולוגי איתנו. הם פשוט פראי-אדם צמאי דם.

יעקב ועשיו הם אחים. זה לא מקרה, הם נועדו לשיתוף פעולה ולאחווה.

תופעה | המוני גרים אדומיים – אפס גרים ישמעאלים

כתוצאה מכך, ישנו דבר מעניין: הטוב שיש בישמעאל, איננו טוב מוחלט, כי הוא בהמי. אבל הטוב של עשיו – הוא טוב נפלא. **לכן מעשיו מגיעים הרבה גרים לישראל**, כמו הנביא עובדיה, רבי מאיר, אפילו מבני בניו של המן. ואילו **בישמעאל לעולם לא יהיה צאצא גר**. כך כתוב באר"י הקדוש. (אמנם מעורבים בו בני קטורה, ולכן שמם ערביים, מהם מגיעים לפעמים גרים).

הוויכוח בין עשיו ליעקב – הוא בין העולם הזה לעולם הבא. בין פיתוח העולם על דרך המוסר והחכמה, לבין פיתוח הנשמה על דרך הקדושה והטהרה. **שני הדברים חשובים מאד - השאלה היא מי מתכופף למי.** לכן יעקב משתחוה לעשיו

התבוננות | סוד השותפות בין ישראל לאדם

בסוגיא שלנו אנו לומדים על גודל היקפו של נס חנוכה. כאשר החשמונאים עלו למלכות הם נעשו שותפים לאימפריה הרומית למשך עשרים ושש שנים, בהם יעקב ועשיו שלטו במשותף על העולם.

מדוע החשמונאים הסכימו לשותפות זו? מה האינטרס של הכהנים הצדיקים להכניס ראשם בין רומי ליוון? הרי הם הצליחו להגיע לעצמאות בארץ ישראל ומה עוד חסר להם?

יעקב ועשיו הם אחים. זה לא מקרה, הם נועדו לשיתוף פעולה ולאחווה. **עשיו – קומת האדם שלו שלימה**, הוא בן של יצחק ורבה. הוא אח שלנו. **לא תתעב אדומי – כי אחיך הוא.** הקב"ה תובע מעשיו איך לא עמדת לצד אחיך בעת צרתו, "מחמס אחיך יעקב – תסוך בושה". כל ההפטרה של פרשת וישלח עוסקת ביחסו הנפשע של אדום לאחיו יעקב.

ישראל ואדום הם אחים, יש להם את אותה תפיסת אדם. אצילות, נימוס, חמלה, רחמים. בדף הבא נלמד בעז"ה על **האהבה שבין רבי לבין אנטונינוס קיסר רומי**, עד שבפטירתם אמרו "נתפרדה חבילה". ה'שייכות' שמרגישים רבים ל'עולם המערבי' אינו 'בלי שום בסיס' אנו באמת אחים, אבל רוב האחים שלנו, בני עשיו, בוחרים ברוע. הם לא בעלי **מידות רעות**, הם בעלי **דיעות רעות**.

העמקה | מה בין עשיו לישמעאל

בעשיו יש רוע, תפיסה של רע. **זו לא אכזריות – הצורך הנאצי ימ"ש לא היה מסוגל לאכול בשר בעלי חיים, אלא מה? אלא שהוא היה רע.** לצורך מימוש הרוע הוא היה מוכן להתאכזר **כנגד טבעו**.

אצל ישמעאל לעומת זאת לא תמצאו כזה שאיננו מסוגל לאכול בשר בעלי חיים... כי ישמעאל הוא לא רע אלא אכזרי, **דיעותיו טובות אבל מידותיו מושחתות**, הוא אמנם נולד מאברהם אבינו אך גם מהגר המצרית... לכן, אינו נחשב אדם אלא "בן אמה" שפל. הוא רוצח את בני ישראל, אבל **עוד יותר... את אחיותיו או שכניו**. אין רחמים, אין חמלה.

עלון טעימות מיסודה של אגודת "לוחמי הדף" לחיזוק ועידוד עמידה באתגרי לימוד הדף היומי. מרגיש בודד במערכה? מנסה לעמוד בקצב ולא מצליח? הצטרף אלינו, איש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק! להצטרפות לקבוצות השונות של "לוחמי הדף" צור קשר במספר 054-824-9119

ואני, האחיין הקטן, מציע קצת בסגנון אחר: עלינו למנות רק את אותיות הה"א הנוספות (שהרי הו"ו היתה בשימוש גם אילו היה כתוב "ונלך" "ואלך"), אלא שבהמשך הפסוקים נמצאים עוד שני פעלים ייחודיים כאלו: "אתנהלה" ו"אציגה", אם כן נמצא בסך הכל חמש מילים שנוספה בהם ה"א יתירא בסופם, סך הכל גימטריא כ"ה, ועם הכולל - כ"ו, כנגד כ"ו שנים שהלכו יעקב ועשיו יחדיו.

העמקה | "עד היום הזה" ביחס ל"שני אלפים תורה"

בהרבה מקומות בתורה נכתב "עד היום הזה", ונחלקו רבותינו בפירושו, האם הכוונה "היום הזה" יום כתיבת התורה, או כמו שכתב רש"י בסוף פרשת וירא "עד היום הזה שבכל המקרא, שכל הדורות הבאים הקוראים את המקרא הזה אומרים עד היום הזה על היום שעומדים בו".

[ויש להוכיח כדעת רש"י ממה שאמר משה בספר דברים "וַיִּקְרָא אֹתָם עַל יְשָׁמוּ אֶת הַבְּשָׁן חֹת יְאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה" והרי משה רבינו עומד בשנת הארבעים ומספר על כיבוש הבשן שאירע באותה השנה, אם כן מה הרבותא "עד היום הזה", ועל כרחך שכוונתו "עד היום הזה" בכל דור ודור. (ואולי יש לדחות, עפ"י שחז"ל על הפסוק "וַיִּקְרָא לָהּ נָח בְּשָׁמוּ" שאין מפיק ה"א ב"לה" לפי שלא נתקיים שם זה. ואולי לכן היה חידוש ש"חוות יאיר" נתקיים שמו "עד היום הזה" כעבור כמה חודשים, בשונה משמה החדש של קנת "נובח").]

ולפום ריהטא הוא פלא גדול, הרי הרבה מקומות נזכרים "עד היום הזה" ואינם קיימים בזמנינו, ואפילו לא בזמנו של רש"י.

ונראה הביאור עפ"י דברי הגמרא שלנו ש"שני אלפים תורה", מאברהם עד אחרי חורבן בית שני. ונראה שכשהתורה נכתבה, היא נכתבה עבור "אלפיים שנות תורה", שהרי היה אמור להגיע משיח צדקנו ועמו "תורה חדשה מאתי תצא" כמו שאמרו חז"ל. לכן כל לשונות "עד היום הזה" מתייחסות לדורות הקוראים את התורה באלפיים שנות תורה.

וכע"ז כתב החזון איש שלכן הלכות טריפות נקבעו לפי ידיעות הטבע בתקופת התנאים, כיון שהכל לפי המבט הטבעי שהיה ב"אלפיים שנות תורה".

דקדוק | מדוע קירוב לאמונה בה' נחשב לימוד תורה?

הגמרא אומרת ש"אלפיים שנות תורה" החלו בימי אברהם אבינו, משעה שהתחיל אברהם לקיים "הנפש אשר עשו

שוב ושוב ושוב, על החלק הטוב שבו, על ראשו של עשיו שנקבר במערת המכפלה – זה לא יכול להיות בישמעאל... יהודי לא משתחוה לשום ישמעאלי באשר הוא...

החלקים הרעים בעשיו הם פנימיים, בתפיסת העולם שבמוח שלהם. פרסותיו סדוקות כמו כבשה תמימה. לכן הוא נקרא "מין". זאת מינות – תפיסה אפיקורסית.

החלקים הרעים בישמעאל, הם חיצוניים, במבנה האישיות והנפש שלהם. המידות המושחתות, יצר הנקמה, האכזריות. פרא. בפנימיותו הוא מרגיש רגשי אהבה ותפילה לה', אבל חיצוניותו פגומה מאד.

וורט | רמז נפלא לעשרים ושש שנות שלטון ישראל ורומי

דודי הגאון שליט"א כתב ב"עטרת צבי" רמז נפלא מן התורה לעשרים ושש שנים שהרומיים מלכו בשותפות עם ישראל. דהנה הגמרא אומרת שהשותפות בין רומי לחשמונאים נלמד מן הפסוק וַיֹּאמֶר נָסַעָה וְנָלְכָה וְאֵלְכָה לְנִגְדָךְ.

והנה, כל הפעלים בפסוק זה כתובים בצורה מיוחדת, 'נסעה' במקום 'נסע', 'ונלכה' במקום 'ונלך', 'ואלכה' במקום 'ואלך' (עיין ברש"י בחומש שעומד על כך ומוכיח קיום הצורה הזאת בעוד מקומות). לכשנתבונן, סיכום **כל האותיות הנוספות על הפעלים הבסיסיים** הם שלש פעמים האות ה"א ופעמיים האות ו"ו, שסך הכל עולים בגימטריה **עשרים ושבע**.

ואמנם התנא מדבר על עשרים ושש שנים ואילו חשבון הגימטריא הוא עשרים ושבע, אך אין סתירה בדבר ושניהם מתכוונים לדבר אחד, כי המציאות היתה כנראה שהם שלטו בשותפות עם ישראל עשרים ושש שנים שלמות **ועוד חדשים מספר בתוך השנה העשרים ושבע**. לכן, התנא מונה רק את השנים השלמות, ואילו הגימטריא רומזת גם על השנה המקוטעת האחרונה.

מניין לנו שנאמנות רומי לישראל נמשכה עשרים ושש **וחצי** שנים? שהרי הגמרא אומר שהמקור לעשרים ושש השנים הללו הוא מהברייתא "מלכות פרס בפני הבית שלשים וארבע שנה וכו'" קיום הבית לפי חשבוננו עולה לת"כ, והנה התוס' ד"ה האי מאן בדף ט מוכיח שהבית נחרב בשנת תכ"א לבנינו, מכאן שהתנא מנה רק שנים שלמות ואינו מחשיב את שנת החרב למנין שנות קיום הבית כיון שהיא לא שנה שלמה. נמצא שאם נחשיב את קיום הבית בתכ"א שנים מקוטעות ונוריד ק"פ שנים ששלטו הרומים בישראל בפני הבית, נקבל ששלטו איתם בשותפות **עשרים ושבע שנים מקוטעות**, כפי מה שרומזת הגימטריה.

עד כאן הרמז הנפלא שגילה דודי הגאון שליט"א.

ממונה כדי שלא תשכח הלימוד, והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה'..."

הוא אומר: לא היתה כאן "מסורת אבות" בעלמא, אלא **לימוד ובירור מתוך ספרים שחוברו וישיבות שהוקמו**, עם "שיעורים כלליים" מראשי הישיבה יצחק, יעקב ולוי.

רבינו אבי עזרי'ע היה מעודד את העוסקים בקירוב רחוקים, להשתדל **ללמוד איתם גמרא בעיון**. "זה עדיף מהתכתשויות והתפלספויות על בירורי אמונה", אדם שמתחבר אל התורה – מרגיש את הקב"ה בצורה ישירה, בלי צורך להשקיע בבירורים שכלתניים מייגעים.

וורט | תשובה באמצעות התקרבות לתורה

נראה שאונקלוס שתרגם "דשעבידו לאורייתא" הולך לשיטתו שתרגם על הפסוק 'ונקה לא ינקה' – סלח לדתייבין לאורייתיה, וגם שם דקדקו למה לא כתב לדתייבין לדחלתיה או לפולחניה, וכתבו בשם הגר"א שכוונת אונקלוס שיעקר התשובה המעולה היא ע"י קבלת עול תורה (כמו שהביא מעט צרי בשם ספר הצדיק ר' זונדל מסלנט עמ' קיא).

והנה, הגירות שהייתה אצל אברהם היתה כעניין התשובה, שמשכו ידם מעבודה זרה ושובו אל ה', (כי הרי לא היה שייך שם גירות במובן של הצטרפות לכלל ישראל, אלא בחזרה בתשובה לקיים מצוות בני נח) ומדוקדק היטב שסבר אונקלוס שיעקר התשובה היתה ע"י השיעבוד ללימוד התורה וחכמתה, וכמו שתרגם 'לדתייבין לאורייתיה', ולכן תרגם 'דשעבידו לאורייתא'.

אמונה | בלי הציפיה למשיח – אין לנו קיום

הגמרא אומרת שמאז עברו ארבע מאות שנה לחורבן הבית "אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד לא תקח" ופירש רש"י מפני "שהיא קץ הגאולה ותקבץ להר הקודש לנחלת אבותיך ולמה תפסיד הדינר". אנו לומדים כאן צריכה להיות מוחשית הציפיה לביאת המשיח, בכל יום שיבוא.

זקני **רבי אריה לוי זצ"ל** היה שואל על מה שאמרו חז"ל ששמו של משיח נברא בערב שבת בין השמשות, ותמה, הרי כבר יותר מה' אלפים שנה העולם קיים גם בלא משיח, ומה היה צורך ששמו של משיח יהיה כבר ביום הרת עולם. השיב ואמר, הן אמנם שעם ישראל מתקיים כבר אלפי שנה בלא משיח, אבל בלא הציפיה לביאת המשיח – אין העולם יכול

בחרן". וכתב רש"י שהוא עפ"י תרגום אונקלוס "דשעבידו לאורייתא".

ואינני מבין, מדוע נחשבים שנים אלו ל"שנות תורה", הרי אברהם אבינו גייר את האנשים לקיים את מצוותם כבני נח, להאמין בה' ולקיים ז' מצוותיו, וזה היה במשך "אלפיים שנות תורה", אז מדוע כשאברהם אבינו מקרב את הגויים לאמונה נחשב זה כתחילת שנות תורה?

והנה הגמ' בסנהדרין אומרת "כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשא, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן", מכאן לומד ריש לקיש בסנהדרין צ"ט, **כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשא**, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן".

גם כאן אינני מבין, איך אפשר להשוות בין מי שגייר גוי עובד אלילים והכניסו תחת כנפי השכינה, להאמין בה' ולעובדו, לבין מי שלימד את בן חבירו תורה? איך לומדים מהפרשה שלנו שגם מי שמלמד את בן חבירו תורה הרי זה כאילו ילדו?

מה אתם אומרים? יש לכם תשובה?

הביאור הוא שה"התגיירות" הזאת שגייר אברהם אבינו את רבבות אנשי ביתו, נעשתה בדרך של "מלמד בן חבירו תורה". הוא לא ערך להם "סמינרים" להוכחת היהדות, אלא חיבר להם ספרים ופתח להם ישיבות. וכלשון אונקלוס "דשעבידו לאורייתא", הוא קישר אותם לתורה.

שימו לב, אונקלוס לא תרגם "דשעבידו לפולחנא דה" או "דקריבו לדחלתא דה", אלא "שעבידו לאורייתא" כי אברהם אבינו קירב אותם דרך ה"חיבור אל התורה".

נמצא איפוא שאצל אברהם אבינו אנו רואים שלימוד התורה יכול להחיות את האדם, ולהופכו מעובד עבודה זרה לגר צדק. אם כן – כל המלמד חבירו תורה, כאילו ילדו.

מעניין לדעת | הישיבה הגדולה בראשות אברהם אבינו

מה הכוונה שהוא לימד אותם תורה? אברהם אבינו הקים **ישיבות שלמות** של רבבות תלמידים, וחיבר להם ספרים שעסקו בסוגיא הזאת לבדה: בירור האמונה בה'.

כלשון הרמב"ם בהלכות עבודה זרה: "והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד... עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם ושתל בלבם העיקר הגדול הזה וחיבר בו ספרים, והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב וימנהו ללמד וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים אליו, ויעקב אבינו למד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצות אברהם, וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר

כנען, ו{אילו} אני מקוה ומיחל ומצפה בכליון עינים לגאולה השלימה בכל יום {ר"ל ואיך אעזוב את עה"ק אפילו ליום אחד}, ואזכה אז לראות את פניכם בהר הקודש ירושלים בעת שתעלה רצון מאת הבוית"ש.

אתה בני מחמדי ישיבתך בגולה היא ישיבה של מצוה לקדש ש"ש, לקרב לבן של ישראל לאביהם שבשמים.. אשר כדאי בשביל זה להיות גם בחו"ל עד אשר ירחם ה' וישבו בנים לגבולם. אמנם אני אביך {וכי} דרוש לי מנוחה בחו"ל, וכי לאכול מפריה ולשבוע מטובה אני צריך..."

מוסר | לא לצפות למשיח "מן השפה ולחוץ"

אמנם, צריך לדעת שהציפיה לביאת המשיח צריכה להיות אמיתית ופנימית ולא מן השפה ולחוץ.

מספרים על יהודי שהיה נוהג (כמנהג שנהגו רבים בדורות הקודמים. גם כמה מזקני זצ"ל) בכל שנה במוצאי תשעה באב להניח את ספר הקינות בגניזה, בבטחון שבשנה הבאה כבר לא יצטרך לו.

והנה, שנה אחת בערב תשעה באב הוא נכנס לביתו כשהוא מחזיק ערימה ענקית של ספרי קינות. "למה קנית כל כך הרבה קינות?!" התפלאה אשתו, אך הוא הסביר לה "עשיתי חשבון, שחבל לקנות בכל שנה ספר קינות אחד, עדיף לקנות במרוכז כמה עשרות קינות עבור כל השנים הבאות וכך אקבל מחיר מוזל..."

כעין זה מספרים על עיירה אחת ששכרו יהודי שישב בכל לילה במגדל הגבוה, ואם ישמע את קול שופרו של משיח יפעיל את הפעמון ויעיר את כולם. הם חששו לפספס את הגאולה הגדולה שציפו לה בכל לילה. פעם אחת ניגש אליהם השומר והתלונן שמשכורתו נמוכה מדי, אך הם השיבו לעומתו "נכון שאין זו משכורת גבוהה, אבל מצד שני – עליך לזכור שאנו מספקים לך עבודה לכל החיים... ומה אתה מתלונן?!"

להתקיים אפילו רגע! ולכן כבר נברא שמו של משיח בששת ימי בראשית כדי שיוכלו לצפות ולייחל לביאתו.

הוסיף על זה בנו רבי שמחה שלמה ביומנו: "וכן שמעתי מרעייתי הרבנית הצדקת זהבה גולדה ע"ה שמה שנתן לה כוח בשנות הרעה האיומות שעברה בגיטאות ובמחנות ההשמדה, היתה התקוה – שאולי יבוא לפתע האדון אשר אנו מבקשים ויגאלנו פתאום מאפילה לאורה! כי התקוה עצמה היא אחיזה בימים הנשגבים והנפלאים הבאים עלינו לשלום בב"א".

והנה, יש להתפלא מדוע זהו מעיקרי האמונה "אחכה לו בכל יום שיבוא", מה זה שייך ל"אמונה"? הרי מאחר שהוא מאמין בביאת המשיח, אמונתו שלימה, ומדוע אם אינו מחכה לו – חסר לו באמונה? כי חלק מעיקרי האמונה הוא להאמין שבלי ההמתנה והציפיה למשיח בכל רגע – אין אפשרות להתקיים.

סיפור | "אולי הוא יגיע ואני לא אהיה כאן"

לאחר פטירת רעייתו הצדקת, היה רבי אריה לוי זצ"ל שבור ורצון. בנו הגר"ח זצ"ל שכיהן ברבנות באמריקה הציע לו לנסוע אליו לתקופה על מנת להתאושש ולהחליף כוחות. מסופר שלמשמע הצעה זו הגיב רבי אריה "ומה יהיה אם הוא יבוא ואני לא אהיה כאן?!" שאלוהו בניו "על מי אתה מדבר?" והוא התפלא "על מלך המשיח".

לכבוד קוראי "טעימות" אני מפרסם מכתב יד את מכתבו של רבי אריה להצעתו של בנו הגר"ח ובו כותב לו את הטענה הזאת:

"..על דבר הצעתך בני מחמדי לבוא אליך על איזה זמן קצר, על זה לא חשבתי ולא עלתה על דעתי, יעקב אבינו נסע לבנו יוסף עפ"י עצה עמוקה שבחברון לקבל הגזירה ועבדום התחלת גלות מצרים, וגם יוסף לא יכול היה לבוא אליו לארץ